

		<ul style="list-style-type: none"> • Рухливі ігри, • Дотримання правил безпеки під час рухової активності. 		
	Санітарно-гігієнічні навички	<ul style="list-style-type: none"> • Навички особистої гігієни; • Уміння виконувати гігієнічні процедури (доглядати за шкірою, зубами, волоссям тощо). • Навички користування столовими приборами. • Навички самообслуговування • Правила поведінки під час прийому їжі 	Середній 50 %	Високий 83%
	ЗАГАЛЬНИЙ ПОКАЗНИК		Середній 40%	Високий 78%

Висновки. Після проведеного експериментального дослідження, ми дійшли висновку, що психолого-педагогічна технологія проектування є ефективним інструментом для формування базових якостей дітей дошкільного віку в умовах сім'ї.

Список використаних джерел

1. Метод проектів у діяльності дошкільного закладу / упоряд. Л.А.Швайка. Х.: Видавнича група «Основа», 2010. 203 с.
2. Приходченко К.І. Феноменологія проєктивної методики як інтерактивної технології. *Педагогіка і психологія: науково-теоретичний та інформаційний вісник Національної Академії педагогічних наук України*. Київ. 2012. Вип. 76 (3). С. 49 – 53.
3. Сисоєва С.О, Соколова І.В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки. Київ, 2003. 338 с.

УДК 373.2.091.2:331.548

Дубовик Ю. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – д.п.н., проф. Гнізділова О. А.

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УЯВЛЕНЬ ПРО РЕМІСНИЧІ ПРОФЕСІЇ

У статті розкрито питання ознайомлення дітей дошкільного віку з ремісничими професіями, здійснено аналіз досліджень із цієї проблеми. Схарактеризовано етапи розвитку декоративно-ужиткового мистецтва на теренах України. Визначено представників ремісничих професій, з якими ми радимо знайомити дітей дошкільного віку. Запропоновано форми і методи виховної роботи, які доцільно застосовувати у закладі дошкільної освіти для збагачення у дошкільників уявлень про ремісничі професії. Представлено авторські картки «Ремісничі професії» та комп'ютерну вправу «Хто що робить?».

Ключові слова: ознайомлення дітей з професіями, ремісничі професії, декоративно-ужиткове мистецтво, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Серед завдань, поставлених нині перед освітньою системою України, визначного значення набуло формування у дітей дошкільного віку свідомого ставлення до національної культурної спадщини українського народу, виховання у дітей патріотизму. У Базовому компоненті дошкільної освіти в освітньому напрямі «Дитина у соціумі», звернена увага на потребу розвитку (далі – БКДО) в дошкільників соціально-господарської компетенції, яка засвідчує ціннісне відношення та повагу до надбань українського народу. Автори БКДО, зазначають, що діти дошкільного віку мають виявляти інтерес до національно-культурних цінностей свого народу, його історичного минулого [1, с. 16]. Серед різних засобів етнопедагогіки, виділяється декоративно-ужиткове мистецтво, адже ознайомлення з художніми ремеслами й промислами (гончарство, обробка металу та дерева, вишивка, в'язання, плетіння, шиття тощо) допомагає вирізнити такі риси своєрідності народного мистецтва завдяки яким майбутньому поколінню передаються у спадок традиції, практичний досвід виготовлення рукотворних виробів та шана до його майстрів. Зважаючи на це, ми вважаємо необхідним познайомити дошкільників з митцями декоративно-ужиткового мистецтва та викликати у них інтерес до ремісничих професій, як майбутньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Питання ознайомлення дітей з працею дорослих знайшло свої відображення працях Л. Артемової, Г. Беленької, З. Борисової, Т. Введенської, О. Гнізділової, Н. Кудикіної, Т. Макеєвої, В. Логінової, І. Шкільної та інших. Науковці в своїх дослідженнях розкривають особливості формування уявлень про професійну діяльність різних представників різних професій: В. Глотова, В. Сафонова (хліборобів), Г. Макеєва, Г. Марочко, Є. Нікітіна (сільськогосподарських професій), Л. Пісоцької (робітничих професій), О. Козлюк (героїчних професій).

Незважаючи на широкі дослідження означеної проблеми, залишається недостатньо вивченим питання формування у дошкільників уявлень про ремісничі професії.

Мета статті – розкрити особливості формування у дітей дошкільного віку уявлень про ремісничі професії, розробити методичні рекомендації для вихователів з метою покращення процесу ознайомлення дітей з професійною діяльністю митців України.

Виклад основного матеріалу. Науковці розглядають декоративно-ужиткове мистецтво, як процес створення художніх виробів, призначених головним чином для побуту. Загалом, декоративно-ужиткове мистецтво може бути розглянуто в двох

значеннях, як: 1) вид художньо-трудової діяльності з виготовлення і художнього оздоблення ручним чи частково машинним способом побутових речей, що мають не лише утилітарне, а й, передусім, естетичне призначення, слугують і для практичних цілей, і для прикрашання життя людей; 2) результат творчої праці людини, втілений у довершеному художньому творі [5, с. 98].

Декоративно-ужиткове мистецтво має глибоку історію і вважається найдавнішим видом художньої діяльності. У різні історичні періоди виникали та набували значення нові види цього мистецтва.

Перші професії з'явилися, коли люди почали утворювати села, займатися сільським господарством, опановувати гончарну та ковальську справу. Одна й та сама людина не могла одночасно ліпити горщики, викувувати металеві інструменти і займатися вирощуванням рослин. Тож люди почали обмінюватися своїми виробами [2, с. 44]. Традиції виготовлення глиняного посуду сягають ще дотрипільських часів. Для потреб скіфської та сарматської військово-племінної знаті майстри створювали ювелірні вироби, коштовну зброю, посуд, одяг. У часи Київській Русі виготовляли знаряддя праці, вироби домашнього вжитку, особливо славилися ювелірні вироби. Заслуговує окремого розгляду розвиток таких галузей народного декоративно-ужиткового мистецтва, як ткацтво, килимарство, вишивка, художній розпис, інтарсія та інкрустація, дерев'яні й керамічні вироби, оздоблення шкіри, металів тощо. У давні часи в Україні було чимало цікавих професій: чинбар – майстер із вичинки шкіри волів та коней, з якої шили взуття; гутник – майстер із виготовлення виробів зі скла: пляшок, баклаг; кожум'яка – майстер що, за часів Русі займався виготовленням сирцю зі шкіри тварин; кушнір – фахівець, що вичиняв хутро зі шкури та шив хутрянні вироби, чумак – мандрівник, який їздив по сіль волами та багато інших.

Слід звернути увагу на те, що у період радянського часу простежувався занепад розвитку мистецтва, що було пов'язано з набуттям популярності виробів машинного виробництва. Проте, значний попит на речі, виготовлені руками людини, спричинив розквіт декоративно-ужиткового мистецтва на сучасному етапі розвитку суспільства. Для популяризації та реалізації професійної діяльності майстрів організовують різноманітні виставки, ярмарки, учасниками та відвідувачами яких може стати будь-хто охочий. Зважаючи на вищезгадане виникає необхідність ознайомлення дітей дошкільного віку з ремісничими професіями жителів України та формування у них інтересу до їх професійної діяльності.

Аналіз наукової та методичної літератури надав нам можливість виділити представників декоративно-ужиткового мистецтва, про яких ми пропонуємо формувати уявлення у дітей дошкільного віку: вишивальниця, килимар, гутник, гончар, писанкар, лялькар, коваль, ювелір, різьбяр, миловар, свічкарь, складув, художник.

Для знайомства дітей з кожною з визначених професій нами було виготовлено картки «Ремісничі професії» (Рис.1), які мали титульну сторону із зображенням митця, його знарядь праці і результату професійної діяльності та зворотною, на якій ми розмістили коротку інформацію про ремісника.

Рис.1 Карточка «Ремісничі професії. Вишивальниця»

Розроблені картки ми використовували як на заняттях, так і у вільний час дітей. Під час роботи з картками спочатку пропонували дошкільникам послухати коротку історію виникнення професії та інформацію про ремісника. Потім, разом з дітьми розглядали митця, обговорювали його професійні дії, уявляли де він може працювати. Наступним етапом було закріплення уявлень про знаряддя праці. Для цього ми запитували чому саме ці предмети зображенні на картинці та як митець їх застосовує у своїй трудовій діяльності. У кінці діти розглядали результат праці майстра та роздумували, де і для чого його використовують люди.

Для ознайомлення дошкільників з професіоналами чия діяльність пов'язана з декоративно-ужитковим мистецтвом ми також використовували різні форми та методи:

- **форми:** заняття «Майстри України», «Опішня – гончарна столиця України», «Полтава вишивана», «Мандруємо Україною», «Я маленький ремісник» тощо; екскурсії до музеїв народного декоративно-ужиткового мистецтва; свята «День козацтва», «Ярмарок народних майстрів» та ін.; розваги «Сорочинський ярмарок», «На гостину до народних майстрів»;

➤ **методи:** читання дитячої літератури: «Хто що робить?» (Вашкова, Бартікова, 2017), «Незвичайні професії» (Коломієць, Гутніченко, 2018), «Абетка ремесл і професій» (Репета, 2015); читання дитячих журналів: «Джміль» (№ 10, 2021); дидактичні ігри: «Народні майстри українського ремесла», «Українські майстри та їх вироби», «Ремесла України», «Народні ремесла. Вишивання», «Народні мистецтва. Гончарство. Посуд» та ін.; бесіди: «Хто такі ремісники?», «Народні майстри України», «Народні ремесла рідного краю»; комп'ютерні ігри.

Особливу увагу ми звернули на віммельбух «Хто що робить», авторами якого є Г. Вашакова та П. Бартіков. Цінність цієї книги полягала в тому, що автори представили різних ремісників у реальних ситуаціях та згрупували їх за місцями праці, що надає можливість дітям отримати систему уявлень про особливості праці ремісничих професій. Книга має такі теми: «Хто що для нас робить?», під час розгляду якої діти дізнаються про майстрів, що виготовляють для нас різні речі (чоботар, іграшкар, годинникар, ювелір, мережниця, в'язальниця та ін.); «Удома», яка знайомить дошкільників з працівниками, що піклуються про функціонування будівлі та створюють у ній затишок (ткач, драпувальниця, пічник, столяр та ін.); «На ярмарку професій», переглядаючи цю сторінку діти поглиблюють уявлення про майстрів, що виготовляють предмети з різних матеріалів (різьбяр, миловарка, вишивальниця, свічкарь, художник, гончар, та ін.); «У замку» в цій темі представлені професіонали, чия праця пов'язана з роботою з такими матеріалами, як камінь та метали (коваль, каменярь, різьбяр по каменю, тесляр, бляхар, мідник та ін.); «На ринку» зображені ремісники, що працюють з природними матеріалами, продуктами харчування, живими організмами (пекар, садівник, фермер, м'ясник, бджоляр).

У процесі використання віммельбуха ми притримувались такої послідовності:

1. Обрати картину, яка відповідає темі (тижня, дня, заняття);
2. Актуалізувати знання дітей з теми за допомогою вступної бесіди;
3. Робота з картиною;
4. Провести заключну бесіду [3, с. 54].

Для закріплення уявлень дітей про працю представників ремісничих професій нами було розроблено вправу «Хто що виготовив?» (Рис.2), яка є складовою авторської комп'ютерної дидактичної гри «Калейдоскоп професій (старша група)» [4]. Метою вправи було поглибити знання дошкільників про ремісників України, вчити дітей співвідносити представника професії з результатом його

праці, виховувати повагу до професійної діяльності інших. Відкриваючи вправу перед дітьми з'являлось ігрове поле, на якому розміщено 12 сірих віконечок. Дошкільники мали за допомогою натиску правої клавіші миші перевернути картинку, розглянути її та знайти їй пару (представника професії і необхідний результат праці). Якщо на відкритих вікнах представник професії та результат його праці збіглися, то пара зникала, у разі неправильного зіставлення картинки знову поверталися на своє місце та ставали сірими [4, с. 30]. Під час гри діти знаходили результат трудової діяльності: гончара, чоботаря, коваля, швачки, вишивальниці, різьбяра.

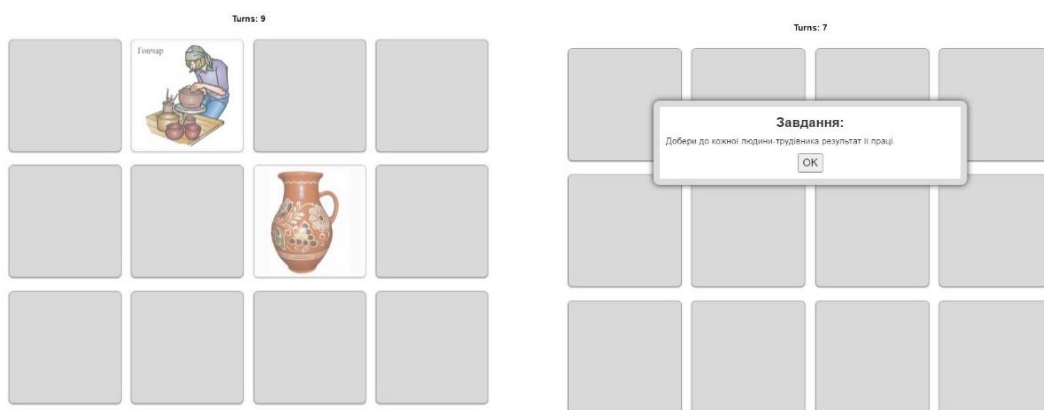

Рис.2. Скріншот екрану. Комп'ютерна дидактична гра «Калейдоскоп професій (старша група)» вправа «Хто що виготовив?»

Знайомлячи дітей дошкільного віку з митцями декоративно-ужиткового мистецтва ми намагалися викликати у дітей інтерес до ремісничих професій, бажання займатися мистецькою діяльністю, повагу до трудової діяльності інших.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Під час аналізу наукової та методичної літератури з досліджуваної проблеми нами було виявлено, що методика формування уявлень про ремісничі професії у дітей дошкільного віку фактично не розроблена. У зв'язку із цим нами було виділено майстрів декоративно-ужиткового мистецтва, з якими доцільно знайомити дітей в умовах ЗДО. З метою підвищення ефективності процесу ознайомлення дошкільників з професійною діяльністю дорослих нами було виготовлено картки «Ремісничі професії», розроблено комп'ютерну вправу «Хто що виготовив?» та апробовано різні форми та методи роботи з дітьми. Для вихователів були надані рекомендації щодо використання авторських карток «Ремісничі професії», комп'ютерної вправи та віммельбуху в навчально-виховному процесі ЗДО.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти : [нормативний документ] / наук. кер. Т. О. Піроженко. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та

- спорту України «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція)» № 33 від 12.01.2021. К., 2021. 37 с.
2. Ким бути? *Розкажіть онуку*. 2017. № 8(серпень). С. 43-52
  3. Дубовик Ю.О. Застосування віммельбухів у процесі ознайомлення дошкільників з професійною діяльністю дорослих. *Наукова освіта: традиція і сучасність: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 28 жовтня 2021 року)*. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 52-55.
  4. Дубовик Ю.О. Калейдоскоп професій. Використання комп'ютерних ігор у процесі ознайомлення дошкільників з професіями : методичний посібник. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 33 с.
  5. Оршанський Л.В. Традиційний український орнамент. Методика навчання : навч.-метод. посібн. Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2008. 200 с.

УДК 373.2.016:514-028.31

Дубровська М.А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. **Вільхова О. Г.**

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УСПІШНОГО ФОРМУВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті схарактеризовано педагогічні умови доцільного вибору ефективних засобів формування геометричних уявлень дошкільників у сучасних ЗДО. Проаналізовано поетапне формування геометричних уявлень. З'ясовано особливості використання дидактичних ігор, площинного і об'ємного моделювання. Розкрито важливість створення сприятливих морально-психологічних умов кожному учаснику освітнього процесу.

Ключові слова: педагогічні умови, геометричні уявлення, предметно-просторове середовище, наочність, дидактичні ігри.

Постановка проблеми. У сучасних педагогічних дослідженнях, пов'язаних з проблемами вдосконалення функціонування педагогічних систем, підвищення ефективності освітнього процесу, одним з аспектів, що викликають найбільший інтерес, є виявлення, обґрунтування і перевірка педагогічних умов, що забезпечують успішність здійснюваної діяльності. Сьогодні вчені звертають значну увагу на навчання та розвиток дошкільників, адже саме у цьому віці закладаються фундаментальні якості особистості. Одним із пріоритетних напрямків освітньої діяльності є формування елементарних математичних уявлень, яке здійснюється батьками, а також вихователями сучасних закладів дошкільної освіти (ЗДО).